

Lagt til rættis hevur
Hans Jørgensen
Myndir Jens Kristian Vang

Fyrstu ferð, eg hitti Gudmund Bruun, var í 1936. Tað bar so á, at eg slapp til Danmarkar við skúlabørnum. Tvey børn sluppu við úr Miðvági, Henrietta Nielsen og eg, (vit vóru hepnar at vinna í lutakasti). Minnst meg rætt, vóru skúlabørnini 67 í tali úr øllum landinum. Við í ferðini vóru fyra ferðaleiðarar.

Vit fóru av Havnini við Tjaldrunum og skuldu sova í lastini. Flestu okkara høvdu sjóverk, sum vera mann.

Hetta var ógvuliga spennandi at sleppa burtur í onnur lond. Tá ferðaðust fólk ikki so nógv sum nú á døgum. Nú á døgum kann hetta samanberast við eina Ameríkuferð.

Vit komu í øllum góðum til Keypmannahavnar og skuldu búgva umborð á »Fregatten Jylland«, sum lá við Islands Brygge.

Vit ferðaðust víða um í Danmark.

Hitti Gudmund Bruun fyrstu ferð

Ein dagin, skúlabørnini vóru á Fjóni og sigldu eftir »Odense A«, kemur ein av ferðaleiðarunum, Elisabeth Olsen, settad úr Vestmanna, til mín og sigur, at Gudmund Bruun, próstur, vildi hitta meg. Hann hevði spurt, um nakar av bóndafólkunum á Ryggi var við. Eg fór so úr bátnum upp á brúna at heilsa upp á Gudmund Bruun, henda sera dæmlika og vinsæla mann, ið tók móti mær við ónum ørmum. Hann beyð mær at verða vælkominn at búgva hjá teimum í Hesselager Prestagardi.

Eg kom so at búgva hjá Gudmundi Bruun og konu hansara Edel Bruun. Tey tóku hjartaliga í móti mær, so eg kendi meg heima beinavegin.

Tey áttu trýggjar døtur: Borghild, 18 ár, Hjördis, 14 ár og Gudrun, 10 ár.

Eg kom at halda mest saman við Hjördis og Gudrun. Gudmundur hevði eisini ein forsturn, ið æt Einar.

Hjá Gudmundi komu eisini at búgva Sámál Erik Matras, lærari, sum var ein av ferðaleiðarunum, og Dánjal Nielsen úr Sandavági, ein av skúlabørnum.

Blíðskapurin var framúr. Tey vistu ikki alt tað góða, tey skuldu gera fyrri okkum.

Ein dagin vórðu øll skúlabørnini við ferðaleiðarum boðin til drekka í tí stóra, vakra urtagarðinum hjá Gudmundi. Aftaná vórðu tiknar myndir av okkum á prestagardstráppuni.

Annars vóru vit útförð ymsa staðni á Fjóni. M.a. vórðu vit boðin á slóttið, Tíðsholt. Eisini har varð borðreitt fyrri okkum í urtagarðinum. Greivahjúnni vistu okkum stóran blíðskap. Vit sóu eisini húsin hjá H.C. Andersen í Odense.

Gudmundur Bruun soleiðis sum eg minnst hann

Á mentanarløtu í Miðvágs skúla seinasta sunnudag helt Valborg Svaðabú
fyrilestur um Gudmund Bruun

David Johannesen, sóknarprestur í Vágum og Valborg Svaðabú tosaðu um Gudmund Bruun

Tungt at siga prestafólkunum farvæl

So væl dæmði mær í Hesselager prestagardi, at tað var tungt at siga farvæl, tá stundin var komin, at vit skuldu skiljast. Ein kendi seg so væl hjá hesum edliga og vinsæla manni, ið vildi okkum og øllum færoyingum alt tað besta.

Vinskapur fyrri lívið

Aftaná, at eg varð heimaftur komin, tók seg upp brevaskifti millum Gudmund og meg. Eisini skrivaðu pápi og Gudmundur saman.

Hesin vinskapur vardi við so leingi, hann livdi.

Døturnar, serliga Hjördis, havi eg havt samband við til henda dag. Hvørja ferð, eg eri uttanlands, vitji eg Hjördis í heimi hennara í Nykøbing Falster.

Um onkur spyr Hjördis, hvussu vit kennast, svarar hon: »Vi har kendt hinanden fra før, vi blev født.« Og satt er tað. Í trý ættarlið hava vinarbond verið knýtt millum Bruun fólkin og bóndafólkin á Ryggi.

Tað vildi so til, at Hjördis og eg komu at hava sama starv. Hon er veivælærarinna. Hjördis varð gift við Axel Schjøler, myndahøggar. Hann doyði fyrri tveimum árum síðani.

Gudmundur aftur í Føroyum í 1937

Í 1937 var Gudmundur í Føroyum og vitjandi. Aðrenn hann kom vestur í Vágur, var hann til kirkjuvígslu í Skúvoy saman við Jákupi Dahl, prósti. Tað var um hesa tíðina, hann gav úr hondum »Fedranna kirkja í Føroya tjóð...«, sum er umyrkt til føroyskt og færoyskt umhvørvi úr svenskom.

Hann buði hjá okkum, tá hann kom til Miðvágs. Eg minnst, at hann lá henda sálmin fyrri okkum.

Gudmundur var fegin um at verða komin til fæðbygd sína. Hann vitjandi í Jansagerði og onnur kend stöð.

Gestur í Bø dagin fyrri vanlagnudagin 12. juni 1937

Ein dagin fór hann út til Biggjar at vitja vinfólk. Emil Joensen, prestur, var heima í Føroyum og ferðaðist hetta sumarið. Dagin eftir prædikaði Gudmundur í Miðvágs kirkju. Beint, sum vit komu úr kirkjunni, kemur Haraldur Norði í Stovu inn hjá okkum við teimum ófrættaðindum, at ein biggjarbátur varð sakaður. Báturin varð farin til útróðrar dagin fyrri og varð ikki afturkomin. - Hetta var tann dapri óeydnisdagurin 12. juni 1937, tá biggjarbáturin gekk burtur í dyrdarveðri við 4 monnum.

Trúfesti

Eitt av eyðkennum Gudmundar var trúskapur. Ongantið gloymdi hann at vitja

vinfólk síni. Hann var altíð inni á gólvinum hjá Olivinu í Kálvalið, tá hann var heima. Hann var ein dadda hansara í Jansagerði. Jensiu Svabo gloymdi hann heldur ikki. Hon var arbeidsgenta á Hesselager stutt fyrri kríggið.

Hesa ferðina fór hann úr Miðvági út í Hest at vitja Herdis Joensen. Hon hevði eisini verið dadda hansara í Jansagerði. Martin Joensen, lærari, flutti okkum suður við báti sínum »Brestur«. Við á ferðini vóru umframt Gudmund, pápi, pápabeiggi og Sámál, bróðir. Sjálf var eg eisini við. Hetta var ein sjaldsama vakur dagur, dýrd í sjónum. Vit finga eina hjartaliga móttöku úti í Hesti.

Var eisini okkum hollur stuðul undir krígunum

Um várið 1939 fór Gotfred, bróðir, til Danmarkar at fáa ser útbúgving. Gudmundur var sum altíð fúsar at hjálpa. Gotfred var altíð vælkominn í Hesselager, prestagardi, tey árin, hann buði í Danmark. Hetta var undir krígunum, at tað var gott at hava hollar vinir at koma til.

Gudmundur gav Gotfredi eini góð ráð, um tað var okkurt, hann skuldi gera: »Ger tað í dag. Set tað ikki út til morgin, tí ta kann tað verða óvseint.« Hesum ráðum fylgdi Gotfred út í æsir, tá hann kom heimaftur

til Føroyar.

Um heystið 1939 fór Jóhan, bróðir, yvir til Noregs at ganga í skúla. Tað vildi so illa til, at hann varð innistongdur í Noregi 9. april 1940, tá týskurin hersetti landið. Skúlin, hann gekk á, var tætt við Kristiansund, sum týskararnir bumbaðu sundur og saman. Heima sótu vit við ótta og vistu ikki, um Jóhan var livandi ella deyður. At týskararnir lögdu á at bumba Kristiansund var tí, at Hákon, kongur og fylgi hansara flýddu og krógvaðu seg har í nánd á veg til Onglands.

Sendi gleðitíðindi gjøgnum danska útvarpið

Eisini her kom Gudmundur sum ein frelsandi eingil. Tað bar so á, at ein dagin kemur Marin Margreta rennandi niðan til okkara, rópandi: »Jóhan í útvarpinum.« Tá hevði Gudmundur fingið í lag við danska útvarpið, at senda tíðindi frá færoyingum í Danmark, hvussu teimum visti við. Gotfred hevði fingið bræv frá Jóhan úr Noregi; tað var fyrsta lívstekinið. Gudmundur sendir so eini boð til pápa um danska útvarpið, at sonur hansara, Jóhan er á lívi.

Hetta vóru tey fyrstu færoysku tíðindi, sum send vórðu um danska útvarpið til Føroya undir krígunum. Síðani vóru regluliga send tíðindi eina ferð um vikuna frá færoyingum í Danmark.

Føroyingar heima lurtadu mest eftir norðmanninum frá London.

Mamma lovaði, at Gudmundur skuldi fáa løn fyrri sína góðu gerð. Hon gav honum eitt kot. Eg vav og mamma seymaði.

Heima aftur í 1945

Gudmundur kom aftur til Føroya at vitja eftir krígsslok 1945. Føroyingar í Danmark høvdu sent hann heim. Teir hildu, at hann átti at søkja prestaembætið í Suðurstreymoy, sum tá var leyst, og verða próstur í Føroyum eftir J. Dahl, sum doyði undir krígunum. Hægsta ynski hansara var at fáa embæti í Føroyum. Men tað vóru ymisk ting, ið forðaðu honum í hesum. Konuni, Edel Bruun, dæmði ikki í Føroyum. Tá Gudmundur varð settur fyrribils prestur í Vágum 1917, buði konan eisini eina tíð í Miðvági. Eisini var hann merktur av sjúku. Hann hevði sukursjúkuna.

Spurdi gudpápan til ráðs

Gudmundur spurdi gudpápa sín, Rasmus á Háskúlanum, til ráðs. Rasmus ráddi honum frá at søkja. Fyri tað fyrsta tí, at konuni ikki dæmði í Føroyum, og tá hevði hon eisini vánaligari heilsu. Eisini væntaði Rasmus, at hann fór at fáa so harða móttøðu frá ymsum trongskygnum trúðarbólkunum í Føroyum. Tað, sum tó sannfærði Gudmund um, at hann als ikki vildi til Føroya, varð skrivingin í Dimmalætting, sum m.a. skrivaði, at hann hevði »appetit« til próstaembætið í Føroyum. Henda skrivingin særði Gudmund Bruun nógv.

Hann svaraði Dimmu aftur, at hann søkti ikki próstaembætið í Føroyum, men prestaembætið í Suðurstreymoy, men var settur próstur. Annars var ikki neyðugt hjá honum at hava »appetit« til próstaembætið í Føroyum, tí hann var próstur í Hesselager á Fjóni.

Ein annar færoyingur hevði sagt, at fekk Gudmundur próstaembætið í Føroyum, sluppu teir ikki av aftur við hann.

Gudmundur fór vónbrotin niðuraftur til Danmarkar. Hetta var takkalønin hann fekk frá tí fólki, ið hann hevði stríðst fyrri og vígt allan sín alsk.

Álopið í Dimmu gav banasár

Í brævi til foreldur míni 26. september 1945 greiðir Gudmundur frá um hetta mál:

»Eg havi nú sent Dimmu svar á hatta álopið, hon gjørdi á meg. Vinmaður mín, Carl Hermansen, próstur, hevði sagt frá einum sambandsmanni, sum á sinni hevði biðið hann um ikki at hava nakað við sjálvstýrismenn at gera, tí at ein sjálvstýrismadrur kundi ikki koma í himmirki. Hetta hevur so skarnsbláðið lagt meg undir. Danskir blá-